

Журка із Сонцеграда

Анатолій Дрофань

Це трапилося в ті важкі роки, коли у нашому невеликому містечку Сонцеграді, на березі синього моря, хазяйнували фашисти.

Був вечір. Малий Васьо з мамою сиділи на ганку будиночка і дивилися на зоряне небо. Та раптом Васьо стрепенувся:

— Мамо, чуєш, журавлі летять. Значить, пора вже мені до школи. Пам'ятаєш, ти говорила, коли журавлі летітимуть у вирій, я піду вчитися.

У повітрі справді десь високо й далеко тремтіло бентежне, сумне:

— Кру... Кру...

Мати важко зітхнула:

— Ні, Васьо, цієї осені тобі не доведеться ходити до школи... Наші вороги закрили її, поставили в класах своїх коней.

А журавлиний ключ усе наближався і наближавсь, і вже зовсім близько чути було:

— Кру... Кру...

Раптом сине небо прорізали два білих промені прожектора. Васьо й раніше бачив їх. Фашисти світили кожного разу, коли вечорами з'являлися наші, радянські літаки. Але ж тепер літаків не було, в небі летіли тільки журавлі.

Два білих пасма світла ковзнули по самотній хмарині і, схрестившись, застигли. І Васьо нараз побачив у тому промінні журавлиний ключ. Птахи тривожно кинулися врозтіч,— певно, злякались. Але наступної хвилини один журавель вилетів наперед, всі інші, мов солдати, вирівнялись за ним, і ключ, освітлений сяйвом прожекторів, хоробро полетів далі на південь.

Коли він був майже над самотнім подвір'ям, де жив Васьо, на околиці містечка гримнув постріл, другий.

Раптом хлопчик побачив, як перший журавель у ключі почав швидко спускатись на землю. Він упав на вулиці біля подвір'я, де жили Васьо з матір'ю. Хлопець схопився, побіг до нього. Журавель бив крилом об брук, але зразу затих, коли Васьо взяв його на руки.

У Журки було перебите крило і нога. Васьо знав, що бувають герої — люди. Але Журка теж був героєм. Він хоробро вів крізь фашистський вогонь свій журавлиний ключ.

Васьо влаштував у хаті для пораненого сміливця цілий госпіталь. Закапав рани Журки йодом, перев'язав крило та ногу бинтом і уважно стежив, щоб хворий вчасно їв та пив.

А через рік солдати Радянської Армії вигнали фашистів із Сонцеграда, і Васьо пішов до школи. Правда, вороги попалили в містечку всі школи, зруйнували всі найкращі будинки. Сонцеград лежав у руїнах. Але все ж школу відкрили в найбільшому, найпросторішому будинку з тих, що вціліли.

Журка на той час уже видужав і мав усі права ветерана війни. Васьо поклав у кімнаті в найзручнішому закутку постіль йому, поставив воду і харч — тільки їж та спочивай. Але журавель не хотів такого спокійного, безтурботного життя. Коли Васьо ішов до школи, Журка кожного разу, кульгаючи на праву ногу, поважно крокував поряд з ним.

Васьо поспішав у клас, а Журка виходив на перехрестя доріг, де в один і другий бік снували автомашини, піднімав одну ногу і, хазяйновито поводячи головою, стояв, як міліціонер, на посту.

Хіба можна було спокійно дивитися на таку картину? Посміхалися шофери, що везли на будівництво пісок та цеглу. Сміялися муляри, що йшли в спецівках на роботу. Не могли стримати усмішки заклопотані жінки, які бігли з базару додому готувати сім'ям обід. Реготали малюки з дитячого садка, що, взявшись за руки, проходили з вихователькою по вулиці. І з усіх боків тільки й чути було:

— Здрастуй, Журка!

— Журка, як поживаєш?

— Доброго ранку, журавлику!

А він, ніби й справді розумів людей, витягував шию, похитував своєю дзьобатою головою.

...Коли Васьо вибігав із школи, Журка теж залишав свій пост на перехресті і, як робітник після праці, поважно йшов поряд зі своїм другом додому.

Так і минали роки. На місці колишніх руїн та згарищ у Сонцеграді виростали нові білі будинки. Вулиці, де раніше лежала бруківка, заливали асфальтом, і вони ставали схожі на ріки — широкі та гладенькі. У скверах, де фашиста порубали старі крислаті дерева, тепер вирости нові молоденькі клени і під ними, в затінку, бавляться щасливі малюки. На клумбах стільки квітів, що все місто сповнене ніжними пахощами. І ніде в нашому Сонцеграді й сліду не лишилося від війни.

Ви, звичайно, запитаете: а де ж тепер Журка та його друг Васьо?

Уявити собі наш Сонцеград без Журки, який поважно крокує вулицею або, мов вартовий, піднявши ногу, стоїть на перехресті доріг — просто неможливо.

— Здрастуй, Журка!

— Як поживаєш, журавлику?

А він, дивись, ще й головою часом хитне, мовляв, спасибі, добре живу!

Так було всі ці роки. Та минулого літа Журки не стало. Помирають ветерани-люди, помирають і ветерани-птиці. Сонцеградці сумували за ним, як сумують за справжнім другом.

А цього літа Васьо, який став муляром і працює на будівництві нової чотириповерхової школи, витесав Журку з граніту.

Кілька днів тому школу відкрили. З усіх кінців Сонцеграда йшли до неї по науку гомінки, щасливі дітлахи. А Журка на одній нозі хазяйновито стояв на ганку і, злегка схиливши свою дзьобату голову, весело вітав школярів.